

*Секція 3. Економіка та управління національним господарством:
формування національних моделей економічних систем*

*Гриценко В.Л., здобувач,
Сумський Національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ЯК СТРИМУЮЧИЙ ФАКТОР КООПЕРАЦІЇ В БДЖІЛЬНИЦТВІ УКРАЇНИ

Глобалізація світової економіки актуалізує проблему удосконалення функціонування вітчизняних аграрних ринків. У цьому контексті особливої уваги заслуговують реальні і потенційні експортоорієнтовані галузі сільського господарства. Однією з небагатьох є бджільництво, оскільки частка України у світовому виробництві становить 4,5 %, і за валовим виробництвом меду вона займає четверте місце у світі і перше - в Європі. Близько 16 % в рік вітчизняного меду експортується на міжнародний ринок, що становить 2,3 % світового експорту. Таким чином Україна виходить в лідери і за експортом. Але Україна має потенціал для нарощування обсягів експорту та забезпечення позитивного сальдо торгівельного балансу країни.

На долю домогосподарств в Україні припадає більше 95% валового збору меду, а зростаючий рівень безробіття на селі в останні роки та світова мода на здоровий спосіб життя здійснили свій внесок у зміцнення цих позицій в галузі бджільництва України. Натомість галузь бджільництва в сільськогосподарських підприємствах вмирає через її збитковість. Але на думку вчених [1,2] перспектива розвитку ринку сільськогосподарської продукції, покращення її якості, забезпеченні впевненості зовнішніх споживачів у відповідальному виконанні взятих зобов'язань, підтриманні іміджу вітчизняних виробників полягає у кооперації.

Проведене нами опитування бджолярів Сумської області щодо перспектив розвитку ринку продукції бджільництва свідчить про аналогічну

думку виробників. На питання «Чи вважають вони, що кооперація, інтеграція бджолярів покращить результати їх діяльності?» 73 % респондентів відповіли позитивно, а решті 27 % опитаних було важко відповісти. Одночасно з цим не мають бажання взяти участь в такій інтеграції ті ж 73% опитаних бджолярів, і лише 18% висловили намір об'єднуватись, решта 9% не визначились.

Такий стан справ викликає занепокоєння. На думку Яценко О.М. [3] однією із найбільших проблем залучення іноземних інвестицій та інтеграції агропродовольчого ринку України у систему глобальних відносин є здійснення адміністративного тиску на бізнес, високих часових і фінансових витратах на дозвільні процедури та їх непрозорість, а також проблеми пов'язані із вадами податкової системи: високе податкове навантаження на прибуток, недосконале адміністрування податків, проблема комунікації бізнесу з податковими органами, особливо в регіонах. Ці самі проблеми, на нашу думку, стоять на заваді інтеграції та розвитку ринку продукції галузі бджільництва, зокрема в Сумському регіоні.

Досліджуючи податкове законодавство [4] ми з'ясували, що найменший податковий тиск відчувають саме домогосподарства. Вони мають право продавати власну сільськогосподарську продукцію, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою без оподаткування. І лише у разі коли сума отриманого доходу перевищує 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, то оподаткуванню підлягає дохід, що перевищує вказаний розмір. Цей факт стримує ріст масштабів виробництва у домогосподарств.

Тривалий час створені сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не мали змоги бути в пільговій категорії на чому наголошували

ряд дослідників, серед яких Пантелеймоненко А.О. [5], але з 2015 року законодавці внесли відповідні зміни. Тепер при об'єднанні громадян у сільськогосподарський обслуговуючий кооператив він може набувати статусу неприбуткової організації і при цьому не сплачувати податку на прибуток, а кооперативні виплати члену виробничого сільськогосподарського кооперативу, а також кошти, що повертаються члену сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу внаслідок надлишково сплаченої ним вартості послуг, наданих кооперативом, не є об'єктом оподаткування податком з доходів фізичних осіб. Але при цьому сільськогосподарський обслуговуючий кооператив повинен сплачувати інші податки при виникненні відповідного об'єкта оподаткування. Крім того можуть виникати проблеми з підтвердженням статусу неприбуткової організації, що має обмеження у видах здійснюваної діяльності, економічній свободі.

При реєстрації підприємцем існує 2 варіанти оподаткування: загальна система оподаткування із сплатою податку з доходів фізичних осіб за загальною ставкою 18% (яка дорівнює ставці податку на прибуток) і спрощена, де розміри податків значно відрізняються. Крім того необхідно вести облік отриманих доходів.

Фермерські господарства як і сільськогосподарські підприємства також можуть сплачувати замість податку на прибуток – єдиний податок, але його сума залежить від кількості і вартості землі і може сягати десятків тисяч гривень на рік. Сільськогосподарські товаровиробники, які не відповідають певним критеріям і знаходяться на загальній системі оподаткування сплачують податок на прибуток.

Крім того мед та інші види продукції бджільництва не виключені з переліку об'єктів оподаткування податком на додану вартість. А перехід з однієї системи оподаткування на іншу при зміні форми господарювання

викликає труднощі, непорозуміння та тиск з боку контролюючих органів і не сприяє розвитку кооперації на селі.

Серед висновків і дій, які необхідно зробити для зрушення ситуації з місця мають бути: підвищення довіри до державотворців шляхом надання гарантій у незмінності податкового законодавства, однозначного тлумачення статей законодавства, усунення непорозуміння між виробниками та контролюючими органами, сприяти залученню іноземних інвестицій, сприяти впровадженню інновацій в бджільництво, що забезпечить підвищення зайнятості та добробуту населення, збільшення масштабів виробництва, підтримання іміджу та конкурентоспроможності вітчизняної продукції бджільництва.

Література:

1. Білий М. М. Неприбутковий статус кооперативу в системі формування та використання його фінансових ресурсів. / М. М. Білий. [Електронний ресурс]. Режим доступу – http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_1/19.pdf;
2. Зіновчук В. В. Організаційно-правові засади становлення сільськогосподарської кооперації в Україні / В. В. Зіновчук // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. - 2012. - № 1(2). - С. 3-12. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2012_1\(2\)__3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2012_1(2)__3);
3. Яценко О. М. Глобалізаційні детермінанти розвитку сировинних ринків / О. М. Яценко // Міжнародна економічна політика. 2013. – Вип. № 2(19). – С. 63-95. [Електронний ресурс]. Режим доступу – http://www.ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4865/1/intern_ekon_polit_2%2819%29_13-4_66-100.pdf;
4. Закон України "Податковий кодекс України" від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>;
5. Пантелеймоненко А.О. Неприбуткова природа кооперативних організацій / А.О. Пантелеймоненко // Українська кооперація: Електронний журнал. – 2009. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2009-2/num/pantelejmonenko.htm>.